

วารสาร
ประวัติศาสตร์
ธรรมศาสตร์

THE THAMMASAT
JOURNAL
OF
HISTORY

แง่คิดจากนวนิยายประวัติศาสตร์ *Wolf Hall*
ของ ฮิลารี แมนเทิล*
Lessons from Hilary Mantel's
Wolf Hall

สุมาลี บำรุงสุข**
Sumalee Bumroongsook

นักวิชาการอิสระ

* นวนิยายเรื่อง *Wolf Hall* มีฉบับแปลเป็นภาษาไทย ชื่อว่า *ทอมัส ครอมเวลล์: อำมาตย์ผู้พลิกแผ่นดิน*, นพพด เวชสวัสดิ์ แปล (กรุงเทพฯ: เอิร์นเนสต์, 2557) แต่ในที่นี้ ข้าพเจ้าขออ้างอิงฉบับภาษาอังกฤษ ข้อความที่คัดมาแปลเป็นไทย คือสำนวนของข้าพเจ้าเอง

** อดีตผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

นวนิยายประวัติศาสตร์เรื่อง *Wolf Hall* (2009) และ *Bring Up the Bodies* (2012) ของฮิลารี แมนเทล เสนอเรื่องการขึ้นสู่อำนาจของ โทมัส ครอมเวลล์ เสนาบดีของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 แมนเทล ค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างกว้างขวาง เน้นความสำคัญของการใช้หลักฐานปฐมภูมิ เช่น จดหมาย พิณยกรรม บันทึกคดีความในศาล รวมทั้งใช้หลักฐานที่ไม่ใช่เอกสาร เช่น เพลง การเต้นรำ ภาพเขียน เครื่องเรือน เสื้อผ้า และสถาปัตยกรรม เธอรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ในยุคดังกล่าวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน แล้วตีความจากหลักฐานเหล่านั้น เพื่อสร้างแนวคิดใหม่เกี่ยวกับครอมเวลล์ และภาพชีวิตในครอบครัว ที่เดิมมีหลักฐานน้อยมาก แต่เนื่องจากการเขียนโดยใช้มุมมองของครอมเวลล์ งานเขียนชิ้นนี้ แม้จะทำให้ภาพอังกฤษในสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 มีสีสันมีชีวิตชีวา แต่ก็ขาดความเป็นกลาง

คำสำคัญ: นวนิยาย ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์อังกฤษ

Abstract

Hilary Mantel's two historical novels, *Wolf Hall* (2009) and *Bring Up the Bodies* (2012), describe the rise of Thomas Cromwell in Henry VIII's court. Mantel's historical research for these two novels was extensive. She used primary sources such as letters, wills, law court records, as well as non-traditional sources: songs, dances, paintings, furniture, clothes, and architecture. She also extended her research to explore the lives of numerous other minor historical characters. Mantel stresses that she has employed a critical analysis of her sources. To illustrate Cromwell's personal life, where there is a shortage of data, she relies a great deal on historical interpretation. Since Mantel tells the story from Cromwell's point of view, the novels do not seek to be objective. Rather they vividly portray one possible understanding of Henry VIII's England.

Keywords: Novel, History, History of England

1. บทนำ

ศาสตราจารย์ไซมอน ชามา นักประวัติศาสตร์ศิลปะผู้โด่งดังกล่าวไว้เมื่อ ค.ศ. 2015 ว่า ถ้าเอ่ยชื่อ *Wolf Hall* ในห้องที่เต็มไปด้วยนักประวัติศาสตร์ คงเกิดการแตกแยกเป็นสองฝ่ายทันที ฝ่ายหนึ่งยกใหญ่และกรอกตา เพราะรำคาญใจที่นักเขียนนวนิยายประวัติศาสตร์ทำเรื่องสนุกๆ โดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อข้อบกพร่อง ส่วนอีกฝ่ายกลับพออกพอใจที่นวนิยายนี้ ทำให้คนอ่านตื่นตัว สนใจประวัติศาสตร์กันมากขึ้น นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เตรียมพร้อมชี้แจงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แก่ผู้สนใจ¹

ข้าพเจ้าขอเป็นนักประวัติศาสตร์กลุ่มหลัง เพราะเห็นว่า งานของฮิลารี แมนเทล (Hilary Mantel) เรื่อง *Wolf Hall* และ *Bring Up the Bodies* เป็นนวนิยายประวัติศาสตร์ ที่ให้แง่คิดเรื่องการเขียนงานประวัติศาสตร์แก่นักประวัติศาสตร์ได้ด้วย

ผู้อ่านคงสังเกตเห็นว่า ข้าพเจ้าใช้คำว่า นวนิยายประวัติศาสตร์ กับงานทั้งสองเรื่องของแมนเทล คำว่า Historical novel ตามคำจำกัดความของวารสาร *Historical Novel Review* หมายถึงนวนิยายที่เล่าเรื่องในอดีตอย่างน้อย 50 ปีและเรียบเรียงจากการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ไม่ใช่จากประสบการณ์ความทรงจำของผู้ประพันธ์²

¹ Simon Schama, 'What historians think of historical novels,' *Financial Time* 3 February 2015. ดูใน <http://www.ft.com/coms>. (accessed April 25, 2016)

² Sarah Johnson, 'Defining the Genres: What are the rules for his-

Historical novels แบ่งได้เป็นสองประเภท คือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งตัวเอกของเรื่องไม่ได้มีตัวตนอยู่จริงในอดีต ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นมา เช่น เสมา ในเรื่อง *ขุนศึก* ของ “ไม้ เมืองเดิม” (ประวัติศาสตร์สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช) แสน และ แม่เรณูนวล ในเรื่อง *ฟ้าใหม่* ของ ศุภร บุนนาค (ประวัติศาสตร์ปลายอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์) เป็นต้น ส่วนนวนิยายประวัติศาสตร์ใช้บุคคลที่มีชีวิตอยู่จริงในอดีตมาเป็นตัวละครเอก และมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่อง ธรรมเนียมนี้ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายในวงวรรณกรรมไทย เมื่อ ว.ณ ประมวญมารค แต่งนวนิยายประวัติศาสตร์ *คลังเพราะรัก* ก็เลือกแต่งเรื่องของราชินีฮั้วน่าแห่งสเปน (คริสต์ศตวรรษที่ 16) ไม่ได้ใช้ตัวละครจากประวัติศาสตร์ไทย

ธรรมเนียมการเขียนนิยายประวัติศาสตร์ของอังกฤษ เริ่มต้นจากนิยายอิงประวัติศาสตร์ เรื่องเด่นๆ เช่น *Waverly* ของ เซอร์ วอลเตอร์ สก็อตต์ (ประวัติศาสตร์สก็อตแลนด์ในศตวรรษที่ 18) และ *The Tale of Two Cities* ของ ชาร์ลส์ ดิกเก้นส์ (สมัยปฏิวัติฝรั่งเศส ปลายศตวรรษที่ 18) ล้วนมีตัวเอกที่สมมติขึ้นมา นิยายที่ใช้บุคคลจริงในประวัติศาสตร์เดินเรื่องเริ่มขึ้นภายหลัง เรื่องหนึ่งที่เป็นตัวอย่างดีเยี่ยมของนิยายประวัติศาสตร์นี้คือ *แคทเธอรีน* (*Katherine*) ของ แอนเนีย ซีตัน (ชาวอเมริกัน) เขียนใน ค.ศ. 1954 นักแปลฝีมือเอก “สุคนธรรส” ถ่ายทอดมาเป็นภาษาไทย

torical fictions?’ <http://www.historicalnovelsociety.org/guides/historical> (accessed April 15, 2016) จากคำจำกัดความดังกล่าว นวนิยายดีเด่นเรื่อง *สี่แผ่นดิน* *คู่กรรม* จึงไม่อาจจัดเข้าประเภทนิยายอิงประวัติศาสตร์ได้

อีลารี แมนเทล ตีพิมพ์เรื่อง *Wolf Hall* และ *Bring Up the Bodies* เมื่อ ค.ศ. 2009 และ ค.ศ. 2012 ตามลำดับ หนังสือทั้งสองเล่มประสบความสำเร็จอย่างงดงาม เป็นที่นิยมชื่นชมทั้งในหมู่นักอ่านและนักวิจารณ์ ทั้งยังสร้างเกียรติประวัติในโลกวรรณกรรม แมนเทลได้รับรางวัล Man Booker Prize อันมีชื่อเสียงจากหนังสือทั้งสองเล่ม ทั้งนี้ไม่เคยมีนักประพันธ์คนใดทำได้มาก่อน³

Wolf Hall เล่าเรื่องราวของโทมัส ครอมเวลล์ สามัญชนผู้ต่ำต้อยที่เฉลียวฉลาดมีไหวพริบ สามารถไต่เต้าขึ้นมาเป็นคนสนิทของคาร์ดินัล วูลซีย์ เสนาบดีคนสำคัญของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ได้ แม้เมื่อคาร์ดินัล วูลซีย์หมดอำนาจ ครอมเวลล์ก็ยังก้าวหน้าในราชสำนัก เป็นที่ไว้วางพระทัยของพระเจ้าเฮนรี เขาจัดการให้การอภิเษกสมรสระหว่างพระเจ้าเฮนรีกับราชินีแคทเธอรีนแห่งอารากอนเป็นโมฆะ และพระเจ้าเฮนรีได้อภิเษกกับแอน โบลีน สมพระทัย ในการนี้ ศาสนจักรอังกฤษแยกตัวจากศาสนจักรแห่งโรม เกิดการปฏิรูปศาสนาสู่ภายในโปรเตสแตนต์ และการทำลายยกเลิกอาราม (monasteries) จำนวนมากในอังกฤษ

Bring Up the Bodies เป็นตอนต่อ พระเจ้าเฮนรีที่ 8 ไม่พอพระทัยราชินีแอน ที่ประสูติพระธิดา คือเจ้าหญิงเอลิซาเบธ และไม่มีพระราชโอรสถวาย โทมัส ครอมเวลล์ จึงจัดการหาหนทางตามกฎหมายกำจัดราชินีแอน เพื่อให้พระเจ้าเฮนรีได้อภิเษกสมรสกับคนโปรดคนใหม่

³ *Wolf Hall* ยังได้รับรางวัล Walter Scott Prize for historical fiction ใน ค.ศ. 2010 ด้วย ส่วน *Bring Up the Body* ได้รับคัดเลือกเข้าชิงรางวัลดังกล่าว หากไม่ได้รับรางวัล หนังสือที่ได้รับรางวัลวอลเตอร์ สก็อตต์ ใน ค.ศ. 2013 คือ *The Garden of Evening Mists* โดย Tan Twan Eng นักเขียนชาวมลายูเซีย ดู "Walter Scott Prize" in <http://en.m.wikipedia.org> (accessed March 20, 2016)

คือ เจน ซีมอร์ ราชีนีแอนถูกกล่าวหาว่าคบชู้ เป็นกบฏ ต้องโทษประหารชีวิต หลังจากพิธีอภิเษกกับเจน ซีมอร์ ครอบมเวลล์ ได้รับพระราชทานยศขุนนาง ในฐานะในราชสำนักยิ่งมั่งคั่งขึ้น⁴

ถ้าอ่านเฉพาะเรื่องย่อของหนังสือทั้งสองเล่ม โทมัส ครอบมเวลล์ ก็ดูไม่แตกต่างจากภาพในทัศนะของคนทั่วไป ที่ร่วมสมัยกับภาพยนตร์รางวัลตุ๊กตาทองเรื่อง *A Man For All Seasons* (ค.ศ.1966) ซึ่งดัดแปลงมาจากบทละครชื่อเดียวกันนี้ของ โรเบิร์ต โบลต์ (Robert Bolt) ภาพยนตร์เรื่องนี้เสนอชีวประวัติของ เซอร์โทมัส มอร์ อดีตที่ปรึกษาของ เฮนรีที่ 8 เขายอมตายเพื่อความเชื่อทางศาสนาของตน ที่ว่าพระสันตะปาปาที่โรมคือผู้นำของคริสตจักร ไม่ยอมรับว่าพระเจ้าเฮนรีคือประมุขของคริสต์ศาสนาในอังกฤษ ในละครและภาพยนตร์ดังกล่าว โทมัส ครอบมเวลล์ คือตัวร้าย คนชั่วฉฉา เสนาบดีไร้ศีลธรรม ที่ทำทุกอย่างเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ส่วนตัว ทัศนคติของโบลต์สะท้อนความคิดของนักประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 ที่ต้องการฟื้นฟูอังกฤษก่อนสมัยปฏิรูปศาสนา และปรับความสัมพันธ์กับคริสตจักรที่โรมให้ดีขึ้น⁵ หนังสือประวัติศาสตร์อังกฤษในสมัยหลัง ที่เขียนถึงยุคราชวงศ์ทิวดอร์ มักประเมินว่าครอบมเวลล์เป็น “Henry’s hardman”⁶ เมื่อถึงคราวที่จำเป็นก็ลงมือทำอะไร “โหดๆ” เสียเอง เพื่อไม่ให้พระเจ้าเฮนรีต้องแปดเปื้อนมลทิน

⁴ Hilary Mantel, *Wolf Hall*, (London: Fourth Estate, 2010); and Hilary Mantel, *Bring Up the Bodies* (London: Fourth Estate, 2013).

⁵ Tracy Borman, *Thomas Cromwell: The untold story of Henry VIII's most faithful servant* (London: Hodder & Stoughton, 2014), p. 390.

⁶ Simon Schama, *A History of Britain: At the Edge of the World? 3000 B.C. – 1603 A.D.* (London: The Bodley Head, 2009), p. 255.

นับแต่ศตวรรษที่ 20 นักประวัติศาสตร์บางคนเริ่มมองโทมัส Cromwell ว่าเป็นรัฐบุรุษที่ช่วยวางรากฐานระบบการปกครองสมัยใหม่ ทำให้อังกฤษเป็นอาณาจักรที่มั่งคั่ง เป็นโปรเตสแตนต์ที่ต้องการปฏิรูป คริสต์ศาสนาให้พ้นจากอำนาจของสันตะปาปาและพระ ไม่ใช้ทำลาย อารามต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ พอใจที่ แมนเทล เขียน *Wolf Hall* เพราะ Cromwell ของแมนเทลถึงจะ เป็นนักเลงหัวไม้มาก่อน ก็พัฒนาตนเองจนเป็นพ่อค้าผ้าที่เชี่ยวชาญ ทนายความที่เปรี๊ยะปราด เป็นคนที่รักครอบครัวญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ช่วยเหลือคนยากคนจน สนใจคำสอนคริสต์ศาสนานิกายใหม่ที่เห็นว่า ผู้ที่ศรัทธาไม่ต้องพึ่งพระเป็นเจ้าตัวกลาง แต่เข้าถึงพระเจ้าได้ด้วยการศึกษา พระคัมภีร์ ทั้งยังเป็นคนที่ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อ “นาย” ของตน และเมื่อ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีที่ปรึกษาของเฮนรีที่ 8 ก็ช่วยวางรากฐานการ ปกครองที่ทำให้รัฐมีเสถียรภาพมั่นคงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น⁷

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากแมนเทล เพียงแต่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ให้โทมัส Cromwell ข้าพเจ้าเชื่อว่าผลงานของเธอคงไม่ก่อให้เกิดการ วิพากษ์วิจารณ์ใหญ่โตในหมู่ผู้อ่านและนักประวัติศาสตร์ ภาพของเซอร์ โทมัส มอร์ เสนาบดีตำแหน่ง Lord Chancellor (ผู้รักษาดรา พระลัญจกร) ต่อจากคาร์ดินัลวูลซีย์ ที่แมนเทลนำเสนอต่างหากที่ทำให้ เป็นข่าวคึกโครมในเวทีสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปีซีดีดัดแปลง

⁷ Tracy Borman, p. 391. ศาสตราจารย์มาร์ก ฮอว์โรวิตซ์ (Mark Horowitz) เขียนบทวิจารณ์หนังสือเปรียบเทียบ *Wolf Hall* และ *Reform and Renewal, Thomas Cromwell and the Common Weal* โดย Geoffrey Elton ---- ไว้ อย่างน่าสนใจมาก Professor Mark Horowitz, review of *The many faces of Thomas Crowell*, (review no. 1168) <http://www.history.ac.uk/reviews/review1168>. (accessed April 4, 2016)

หนังสือทั้งสองเล่มเป็นละครโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จมากใน ค.ศ. 2015

เซอร์โทมัส มอร์ ที่ฝ่ายคาทอลิกยกย่องให้เป็นนักบุญ ตำราประวัติศาสตร์อังกฤษถือว่าเป็นตัวอย่างของบุคคลที่ยอมตายเพื่อหลักการ แม้แต่นิกายแองกลิกันซึ่งมอร์ปฏิเสธก็ยังยกย่องให้มอร์เป็นที่ระลึกถึงเขา แต่ทว่าในละครโทรทัศน์ของปีปีซี โทมัส มอร์ เป็นคนจิตใจคับแคบ ยึดมั่นความเชื่อของตนเองไม่ยอมให้ผู้อื่นมีเสรีภาพทางความคิด เป็นนักวางแผนที่เหี้ยมโหด มีความสุขที่ได้ไล่ล่า ทรมาณ และประหาร “พวกนอกศาสนา” คือผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกับตน ปฏิบัติตนอย่างเย็นชากับภริยาและลูกสะใภ้ บังคับให้ทำตามคำสั่งโดยไม่นึกถึงใจผู้อื่น ทั้งยังทรมาณตนเองด้วยการสวมเสื้อขนม้าได้เสื้อผ้าเป็นประจำ

เดวิด สตาร์กี้ (David Starkey) นักประวัติศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญยุคทิวดอร์ทนไม่ได้ ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า “*วูล์ฟฮอลล์* เป็นนิยายที่ยิ่งใหญ่ มหัศจรรย์ แต่มีความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง กับเรื่องนิยายนะ. . . *วูล์ฟฮอลล์* เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริงอย่างจงใจชัดๆ”⁸ สตาร์กี้ตำหนิ โรเบิร์ต โบลด์ ผู้แต่ง *A Man For All Seasons* ว่าทำผิดพลาดที่เขียนให้ผู้อ่านเห็นภาพ เซอร์โทมัส มอร์ เป็นเสมือนพวกเสรีนิยมแบบสมัยใหม่ สตาร์กี้เห็นว่าทั้งมอร์และครอมเวลล์เหมือนกันตรงที่ทั้งสองใช้กำลังตามล่าและลงโทษผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างจากตน แต่ถ้าให้เลือก สตาร์กี้เลือกมอร์อย่างไม่มีข้อสงสัยเพราะมอร์กล้า

⁸ Sarah Robertson, ‘Wolf Hall is a deliberate perversion of fact.’ *Metro*, 26 January 2015. <http://metro.co.uk/wolfhall> (accessed April 20, 2016) เดวิด สตาร์กี้ยอมรับว่าไม่ได้อ่านนิยายทั้งสองเรื่องนี้

หาญ ยอมตายอย่างมีศักดิ์ศรี แต่คืนก่อนวันถูกประหาร ครอบเวลล์ “กริรร้อง ว่า กรุณาด้วย กรุณาด้วย เหมือนหมูกัดได้ แค่นี้ก็บอกเรา ได้ดีว่าระหว่างสองคนนี้ใครมีมโนธรรมเหนือกว่ากัน”⁹

สตาร์ก็กล่าวทิ้งท้ายว่า “อันตรายที่แท้จริง คือ การเอาความคิดในปัจจุบันไปใส่ในตัวบุคคลในประวัติศาสตร์ แล้วเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของเรื่องเหล่านี้ . . . เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง ที่เป็นรากฐานของประวัติศาสตร์”¹⁰

สตาร์ก็คงจะประหลาดใจมากถ้าทราบว่ แมนเทลก็มีความเห็นเช่นเดียวกันนี้ เธอกล่าวว่า “เป็นความผิดที่จะเอามาตรฐานศตวรรษที่ 21 ไปใช้วัดความประพฤติและวัฒนธรรมของคนสมัยก่อน”¹¹ เธอก็วิจารณ์ โรเบิร์ต โบลต์ ที่ยก เซอร์โทมัส มอร์ ให้เป็นวีรบุรุษผู้พิทักษ์สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ทั้งๆ ที่จริงมอร์ เป็นคนในสมัยของเขา มีมโนธรรมตามกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีของการใช้อำนาจในสมัยดังกล่าว แมนเทลกล่าวว่า “โบลต์ดึงเขาออกมาจากยุคสมัย ขัดสี

⁹ Peter Stanford, ‘Sir Thomas More: saint or sinner,’ *Telegraph*, 25 August 2015. [http:// www.telegraph.co.uk/news/BBC./Sir Thomas More](http://www.telegraph.co.uk/news/BBC./Sir_Thomas_More). (accessed April 20, 2016) สตาร์ก็คงหมายถึงจดหมายฉบับสุดท้ายของครอบเวลล์ถึงเฮนรีที่ 8 ท้ายจดหมายครอบเวลล์เขียนว่า “Most gracyous prynce, I Crye for mercye, mercye, mercye.” ดู Tracy Borman, p. 375. (ตัวสะกดตามต้นฉบับ)

¹⁰ Peter Stanford, *Ibid*.

¹¹ แมนเทลตอบคำถามของผู้อ่านในสโมสร Book Club เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2012 คำตอบข้อนี้มาจากคำถามของ Dozer ดูได้ใน [http://www.mumsnet.com/books/webchats/Q&A_with_author Hilary Mantel-Mumsnet](http://www.mumsnet.com/books/webchats/Q&A_with_author_Hilary_Mantel-Mumsnet) (accessed March 30, 2016)

ฉวีวรรณให้ฉันเป็นที่ยอมรับได้ในยุคเสรีนิยมที่เน้นเรื่องทางโลก ทั้งๆ ที่
มอร์เองคงจะขยะเขย่งชิงชังค่านิยมของยุคนี้”¹²

แมนเทิลที่แจ่มทศนคติของเธอต่อมอร์ ว่า

ฉันยอมรับได้ว่าการไล่ล่าพวกนอกศาสนาของ
มอร์เป็นธรรมเนียมในสมัยของเขา แต่ฉันไม่อาจยอมรับ
ได้ว่าเป็นเพียงเรื่องผิดปกติไปบ้าง เป็นเพียงความ
บกพร่องเล็กน้อยในนิสัยอันไม่มีที่ติ ถ้ายกเรื่องนี้ออกไป
ฉันถือว่านี่คือแก่นของความประพฤติของเขา ตัวตนของ
เขา เขาภูมิใจกับการกระทำนี้ และในแง่มุมของเขาก็
เข้าใจได้ แต่เขาไม่ได้เห็นอกเห็นใจและจริงใจต่อคนที่ไม่
เห็นด้วยกับเขาเลย เขามีความอึดใจที่พวกนั้นเจ็บปวด
ทรมาน หวังด้วยว่าคงจะเจ็บปวดเช่นนี้ไปตลอดกาล ไม่
ว่าจะอยู่ในศตวรรษของเขา หรือศตวรรษของเรา เรามี
สิทธิชอบธรรมที่จะรังเกียจความคิดเช่นนี้”¹³

¹² ฮิลารี แมนเทิลเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็น ตีพิมพ์ในวารสาร
History Today ฉบับเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2015 อ้างจาก [http://www.historytoday.com/hilary-mantel/onThomas More](http://www.historytoday.com/hilary-mantel/onThomas%20More) (accessed March 22, 2016)

¹³ Ibid. แมนเทิลบอกกับสมาชิก Book Club ว่าเธอได้เรื่องมอร์ภูมิใจผล
งานไล่ล่าพวกนอกศาสนาจากจดหมายของมอร์เอง คำตอบของแมนเทิลต่อ
คำถามของ QWERTYmonster ใน <http://www.mumsnet.com> ไซมอน ชามา
วิจารณ์พฤติกรรมของมอร์ในเรื่องนี้ได้กระจ่างชัดมาก เขากล่าวว่ามอร์กับเพื่อนนัก
มนุษยนิยมของเขาสวอนอกสิทธิ์ในการวิพากษ์พระคัมภีร์ในหมู่พวกเขาเอง แต่เมื่อ
คนสามัญที่นับถือนิกายใหม่เห็นว่า “แต่ละคนเข้าถึงศาสนาได้ด้วยตนเอง” ก็ไม่
ยอมรับ เพราะจะทำให้ศาสนจักรหมดอำนาจ Simon Schama, p. 240.

นิยายประวัติศาสตร์แตกต่างจากนิยายทั่วไป ตรงที่ผู้แต่งไม่เพียงแต่ใช้จินตนาการ หากถูกบังคับให้เขียนเรื่อง ฉาก และตัวละครในบริบทของยุคสมัยนั้นๆ อย่างแม่นยำเพียงตรง ผู้อ่านคาดหวังว่าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ต้องมีอยู่ คำถามเรื่องความเที่ยงตรงของข้อมูล และการบิดเบือนข้อมูล จึงเป็นคำถามที่แมนเทลพบเป็นประจำในการสัมภาษณ์หรือสนทนากับผู้อ่าน แมนเทลตอบว่า “ความเที่ยงตรงของข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก นักเขียนต้องค้นคว้าอย่างจริงจัง ไม่เช่นนั้นก็ไม่ต้องมาเขียนนิยายประวัติศาสตร์ เธอไม่เคยสนใจเสนอข้อมูลอย่างผิดๆ สิ่งที่เราทำคือการตีความข้อมูล ซึ่งเปิดกว้างสำหรับทุกๆ คน”¹⁴

ข้าพเจ้าขอเสนอตัวอย่างการตีความข้อมูลของแมนเทล โดยยกฉากหนึ่งในเรื่อง *Wolf Hall* ที่เกี่ยวข้องกับเซอร์โทมัส มอร์ หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนเกี่ยวกับมอร์ มักกล่าวถึงความรักความเอาใจใส่ของมอร์ต่อครอบครัว เช่น สอนหนังสือภริยา ส่งเสริมให้ลูกสาวได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับลูกชาย เขียนจดหมายถึงลูกอย่างสม่ำเสมอ มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการอบรมของมอร์ เรื่อง สร้อยไข่มุก เรื่องมีว่า แอน ลูกสะใภ้ របเร้าพ่อสามีให้ซื้อสร้อยไข่มุกให้เธอ มอร์เอาสร้อยถั่วขาวมาให้แทน ตั้งแต่นั้นมา แอนก็เลิกสนใจประดับกายด้วยเครื่องเพชร ในหมู่ลูกหลานเรื่องนี้แสดงว่ามอร์ ต้องการให้คนในครอบครัวไม่ฟุ้งเฟ้อ ประหยัด และเสียสละเพื่อผู้อื่น¹⁵

¹⁴ แมนเทลให้สัมภาษณ์ในนิตยสาร *Malmesbury History Weekend souvenir guide* และนำมาพิมพ์ใน *History Extra* วันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 2015 <http://www.historyextra.com/features/wolf-hall: Author Hilary Mantel Talks Tudor Historical Accuracy> (accessed April 24, 2016)

¹⁵ Retha M. Warnicke, *Wicked Women of Tudor England: Queens,*

แมนเทลยกเรื่องนี้มาเล่าเช่นกัน แต่เธอมองมอร์ผ่านสายตาของโทมัส ครอบมเวลล์ เธอเล่าว่า มอร์เชิญ ครอบมเวลล์และแขก ไปกินอาหารเย็นที่บ้าน ที่โต๊ะอาหาร มอร์เล่าเรื่องสยองขวัญให้แขกหรือฟังต่อหน้าครอบครัว ที่มีแอน ลูกสะใภ้ นั่งอยู่ด้วย

“คุณแอน ลูกสะใภ้ฉันสิ” มอร์กล่าว เด็กสาวหลบตาต่ำ เกร็งไหล่ รวากับว่าตั้งป้อมพร้อมรับสิ่งที่จะติดตามมา “แอนอยากได้—ให้พ่อเล่าต่อไปดีไหม—แอนอยากได้สยองขวัญมากมาย เลย รบเร้าขอไม่ได้หยุด พวกคุณก็รู้ว่าเด็กสาวๆ เป็นอย่างไร นี่ ดังนั้น วันหนึ่งฉันก็อาภรณ์ที่เขยามีเสียงกราวๆ มาให้ นึกถึงสีหน้าของเธอสิ แล้วนึกอีกทีว่ามีสีหน้าอย่างไร เมื่อเปิดกล่องออกมา อะไรอยู่ในกล่อง ถั่วแห้งๆ!”

เด็กสาวสุดท้ายใจลึกๆ เงยหน้าขึ้น เขา [ครอบมเวลล์] เห็นชัดว่าเธอต้องขมใจเพียงใด “คุณพ่อคะ” เธอพูด “อย่าลืมนะ เรื่องผู้หญิงที่ไม่เชื่อว่าโลกกลมด้วยสิคะ”

“ใช่แล้ว เรื่องนั้นดีมากๆเลย” มอร์บอก¹⁶

หลังอาหาร ครอบมเวลล์เดินทางกลับไปพร้อมกับแขกอีกคนหนึ่ง เขาพูดกับเพื่อนร่วมเดินทางว่า

Aristocrats, Commoners (London: Palgrave Macmillan, 2012), p. 138.

¹⁶ Hilary Mantel, *Wolf Hall*, p.231. แมนเทลให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1530.

“แม่สาวคนนั้น” เขาพูด “แอน เครสเชเคอร์ เป็น
ทายาทเศรษฐีใหม่ เป็นลูกกำพร้า . . . ท่านคาร์ดินัล
ของฉันส่งเธอมาอยู่กับครอบครัวมอร์เฟอะเพื่อว่าอยู่ที่
บ้านนั้นเธอจะปลอดภัย”

“แล้วก็ปลอดภัยนี่”

ไม่ปลอดภัยจากความอัปยศอดสู่นะสิ “เมื่อ
ลูกชายของมอร์แต่งงานกับเธอ เขาก็อาศัยรายได้จาก
ที่ดินของเธอนะ เธอมีเงินปีละร้อยปอนด์ คุณไม่คิดหรือ
ว่าเธอควรจะได้สร้อยสักเส้นหนึ่ง”¹⁷

แมนเทลมีคุณสมบัติของนักเขียนนักค้นคว้าที่ดีประการหนึ่ง คือ
ไม่คล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่นง่าย ๆ เธอมักตั้งคำถาม มองในแง่
มุมใหม่เสมอๆ เรื่องสร้อยไข่มุกนี้ ข้าพเจ้าไม่ปฏิเสธความเชื่อของลูก
หลานของมอร์ เพราะเขาเชื่อเช่นนั้น เป็นภาพบรรพบุรุษที่เขาเชื่อถือ
ส่วนการตีความของแมนเทลก็คือสิ่งที่เธอคาดคิดว่าน่าจะเป็นไปได้
สำหรับคนที่เคยเป็นพ่อค้าผ้า คลุกคลีกับของสวยงาม คนที่หาส้อมเงิน
ด้ามหินคริสตัลจากอิตาลีมาถวายเป็นของขวัญคริสต์มาสให้ราชินีแอน
ประการสำคัญ แมนเทลสามารถเขียนบรรยายฉากดังกล่าวได้ เพราะ
เธอแต่งนิยายประวัติศาสตร์

ข้าพเจ้าขออภัยที่เกริ่นเรื่องมาหลายหน้ากระดาษ แต่จำเป็นต้อง
เล่าเรื่องเหล่านี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเบื้องหลังความเป็นมาของนิยายทั้ง
สองเล่ม เข้าใจบริบทของผู้แต่ง และปฏิกิริยาของผู้อ่าน เมื่อเยาว์วัย

¹⁷ Ibid. p. 234 - 235.

ฮิลารี แมนเทลได้รับการยอมรับในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ในแวดวงวิชาการและสาธารณชน เธอเขียนในโรงเรียนคาทอลิก รักรู้เรื่องเซอร์โทมัส มอร์ และโทมัส ครอบมเวลล์ จากโรงเรียน แต่ต่อมาเธอเลิกนับถือคาทอลิก แมนเทลกล่าวว่า การศึกษาอบรมในโรงเรียนคาทอลิก มีส่วนช่วยให้เธอเข้าใจความเชื่อของคนในยุคสมัยของครอบมเวลล์ด้วย¹⁸

แม้ว่าเดวิด สตาร์ก และนักประวัติศาสตร์หลายคนเห็นว่านิยายแมนเทลบิดเบือนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะภาพลักษณ์ของเซอร์โทมัส มอร์ แต่ก็มีนักประวัติศาสตร์สมัยทวิเดอริกอีกหลายคนที่ไม่เห็นว่าการงานของแมนเทลเป็นนิยายประวัติศาสตร์ที่มีการค้นคว้าดีเยี่ยมละเอียดลออ และสร้างภาพบุคคลิกภาพที่น่าประทับใจของโทมัส ครอบมเวลล์¹⁹ ข้าพเจ้าขอบอกผู้อ่านว่าตนเองก็เป็น “แฟน” นิยายสองเล่มนี้เช่นกัน และอ่านหนังสือทั้งสองเล่ม ในฐานะนิยายประวัติศาสตร์

ข้าพเจ้าไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์อังกฤษสมัยทวิเดอริก บทความนี้จึงไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะวิพากษ์วิจารณ์ความแม่นยำเที่ยงตรงของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ หากแต่มุ่งชี้ประเด็นวิธีการศึกษาค้นคว้าดี ความข้อมูลของแมนเทล ที่อาจให้แง่คิดเตือนใจนักประวัติศาสตร์ทั้งหลายได้ แ่งคิดนี้มีทั้ง “ข้อควรทำ” และ “สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง” ข้าพเจ้าอาศัยข้อมูลวิธีการทำงานค้นคว้าของแมนเทล จากบทสัมภาษณ์เธอเป็นส่วนใหญ่

¹⁸ แมนเทลตอบคำถามของ Fanny Brawne, <http://www.mumsnet.com>

¹⁹ นักประวัติศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยกับภาพของครอบมเวลล์ที่แมนเทลนำเสนอ นอกจากสตาร์กแล้ว ก็มีอาทิ Simon Schama, Robert Hutchinson เป็นต้น ส่วนนักประวัติศาสตร์ที่เห็นพ้องต้องกันกับแมนเทล ได้แก่ Diarmaid Mac Culloch, Mary Robertson, Tracy Borman เป็นต้น

2. ข้อควรทำ

1. การค้นคว้ารวบรวมหลักฐาน

1.1 เหยียงแหไปให้กว้างไกลที่สุด

แมนเทลบอกว่า “เหยียงแหไปให้กว้างที่สุด ไกลที่สุด เท่าที่จะทำได้” เธอค้นคว้าและเรียบเรียงหนังสือเล่มแรกเป็นเวลา 5 ปี อ่านหนังสือและเอกสารต่างๆ มากมาย ยอมอ่านหนังสือทั้งเล่มเพื่อให้ได้ข้อความที่อ้างอิงได้เพียงหนึ่งเรื่องหรือหนึ่งภาพเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วเธอค้นคว้าในหอสมุดบริติชและหอจดหมายเหตุซึ่งรวบรวมหนังสือและเอกสารต่างๆ ในสมัยทิวเดอร์ แมนเทลเล่าว่า เธอค้นคว้าไปถึง “แหล่งต้นกำเนิด” ของข้อมูลด้วย ไม่อาศัยแต่ข้อมูลจากหนังสือที่นักประวัติศาสตร์หรือนักเขียนชีวประวัติเรียบเรียงขึ้นมาภายหลังเท่านั้น เธอจึงอ่านจดหมายของครอมเวลล์ที่มีผู้รวบรวมไว้ใน ค.ศ. 1902 ซึ่งคงการสะกดตามต้นฉบับเดิม แมนเทลเล่าว่าเพราะอ่านจดหมายฉบับหนึ่งของครอมเวลล์ที่เขียนถึงเพื่อน เมื่อเขาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนช่วงทศวรรษ 1520 เล่าเรื่องการประชุมต่างๆ อย่างละเอียดลออแล้วลงท้ายว่า “ในที่สุดก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง” เธอเห็นอารมณ์ขันของครอมเวลล์ มีประชดประชันหน่อยๆ และชอบใจเขาขึ้นมาทันที รู้ว่าเธอสามารถแต่งนิยายให้ครอมเวลล์เป็นตัวเอกได้

นอกจากนี้ เธอยังตามไปอ่านพินัยกรรมที่เขาเขียนไว้เมื่อปลายทศวรรษที่ 1520 ได้รู้ว่าเขาจะอะไรให้ใครบ้าง ใครได้หนังสือ ใครได้ม้า ตอนตัวดีเป็นที่สองไป ได้รู้ชื่อคนที่อาศัยอยู่ในบ้าน แมนเทลบอกว่าอ่านพินัยกรรมของครอมเวลล์แล้ว ก็เหมือนได้เข้าไปในบ้าน เห็นภาพเขา

กับสมาชิกในครอบครัว²⁰

เจฟฟรีย์ เอลตัน ผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้าเรื่องโทมัส Cromwell อย่างละเอียดลออที่สุดกล่าวว่า ไม่สามารถเขียนชีวประวัติเขาได้ เพราะไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวเพียงพอ แต่แมนเทลก็ตามหาเรื่องราวของวอลเตอร์ พ่อของ Cromwell ได้จากบันทึกคดีความต่างๆ ในศาลยุคนั้น โชคดีของนักเขียนรุ่นหลัง ที่วอลเตอร์ต้องขึ้นศาลบ่อยมาก (48 ครั้ง) ส่วนใหญ่เป็นเรื่องถูกปรับเพราะหลอกลวงลูกค้า ต้มเบียร์เจือน้ำ เอาวัวไปเลี้ยงในที่สาธารณะ และมีเรื่องทำร้ายร่างกายเพื่อนบ้านด้วย เป็นต้น²¹ ทำให้พอเห็นสภาพชีวิตวัยเด็กของ Cromwell ที่มีพ่อที่ดุร้าย ชวนเฉียว ไม่ซื่อสัตย์ และเห็นแก่ตัว แมนเทลไปค้นอย่างละเอียดที่ หอจดหมายเหตุของมณฑลเชสเตอร์ พบว่า Cromwell มีลูกนอกสมรสหนึ่งคนชื่อเจน เจนแต่งงานกับบุตรชายของตัวแทนการค้าของ Cromwell ที่เชสเตอร์ เจนและสามีนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกตลอดชีวิต²²

²⁰ *Wolf Hall*, P.S. Ideas, interviews, and features, p. 3.

²¹ ไดอาร์เม็ต แมกคัลล็อก (Diarmaid MacCulloch) เล่าเรื่องพ่อของ Cromwell ในรายการโทรทัศน์เรื่อง Henry VIII's Enforcer: The Rise and Fall of Thomas Cromwell ดูจาก <http://www.theanneboleynfiles.com/Henry VIII's Enforcer : the Rise and Fall of Thomas Cromwell> (accessed April 14, 2016)

²² <http://www.mumsnet.com/>; <http://www.theanneboleynfiles.com/Henry VIII's Enforcer>. <http://www.en.wikipedia.org/Thomas Cromwell>. (accessed April 25, 2016)

1.2 ใช้หลักฐานอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่เอกสารลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องโดยตรง

แมนเทลกล่าวว่า ถ้าจะเขียนเรื่องให้สมจริง ให้ตัวละครมีชีวิตชีวา จำเป็นต้อง “เข้าถึง” ความคิดและจิตใจของตัวละครให้ได้ ต้องรู้ว่าคิดอะไร รู้สึกอย่างไร และจะทำได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจสภาพสังคมวัฒนธรรมช่วงเวลานั้นๆ ว่ากินอะไร แต่งตัวอย่างไร เท่านั้นยังไม่เพียงพอ แต่ต้องตอบคำถามให้ได้ว่า อะไรคือสิ่งที่หล่อหลอมให้เขาเป็น เช่นนั้นเพราะฉะนั้นคำถามคือ เขาเคยพบใครบ้าง เคยเห็นอะไรบ้าง อ่านหนังสืออะไร ฟังเพลงอะไร อะไรทำให้เขาชอบ หัวเราะ ไม่พอใจ รำคาญใจ อะไรที่พอเห็นแล้วจะคิดว่า นี่เป็นของใหม่นะ

การหาคำตอบ แมนเทลบอกว่าผู้เขียนต้องค้นคว้านอกเหนือจากเอกสารลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวละครในเรื่องด้วย จำเป็นต้องศึกษางานประพันธ์ หนังสือ บทกวี เพลงขับร้อง ดนตรี ภาพวาดร่วมสมัย รวมทั้ง สัตว์เลี้ยง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ หมวก ของใช้ต่างๆ สถาปัตยกรรม ที่ตัวละครในเรื่องมีประสบการณ์พบเห็นอ่าน ชื่นชม หรือไม่พอใจ

ขอยกตัวอย่าง เกรเกอร์ ลูกชายอายุ 15 ปีของครอบครัว ที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างลูกผู้ดี เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านก็บ่นกับพ่อเรื่องเพื่อนๆ ที่เคมบริดจ์ล้อเขาเรื่องหมาเกรย์เฮาวด์สีดำสนิทที่เลี้ยง เพื่อนๆ บอกว่า จะมีประโยชน์อะไรที่เลี้ยงหมาที่ไม่มีใครเห็น มีแต่พวกผู้ร้ายที่เลี้ยงหมาแบบนี้ เกรเกอร์คงแอบไปล่าสัตว์ในป่าหลวง ทำผิดกฎหมายละสิ เมื่ออยู่ที่บ้าน เกรเกอร์อ่านหนังสือ *The Golden Legend* เรื่องราวของนักบุญต่างๆ และอ่านเรื่อง *Le Morte d'Arthur* นิยายวีรบุรุษพระเจ้า

อาเธอร์ผู้สูงส่ง คนในครอบครัว พวกกันมามุ่งดูหนังสือเล่มใหม่ล่าสุดที่เพิ่งได้มา แผ่นหน้ามีรูปหนุ่มสาวกอดกัน²³ ครอบเวลส์เองเมื่อต้องพักอยู่ที่บ้านหนึ่งเดือนก็อ่านหนังสือเช่นกัน เขาอ่านพระคัมภีร์ใหม่ (แต่เขาจำได้ขึ้นใจแล้ว) อ่านงานของ *Petrarch* ที่เขารัก ได้หนังสือเล่มใหม่ของ Niccolo Machiavelli ชื่อ *Principalities* เป็นฉบับภาษาละติน ที่พิมพ์แบบเร่งๆ ลวกๆ จากเนเปิล ดูเหมือนว่าเล่มนั้นจะผ่านมือผู้อ่านมาหลายทอดแล้ว²⁴ ส่วนลิซ ภริยาของเขา ไม่ยอมอ่านหนังสือศาสนาจากเยอรมนี ที่มีคนลักลอบนำมาให้ครอบเวลส์เลย แม้สามีจะเคยั่นเคยอกก็ตาม เธออ่าน *the book of hours* (หนังสือที่มีบทสวดมนต์สำหรับแต่ละช่วงเวลาของวัน แต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ไปตลอดปี มักมีภาพประกอบสวยงามนิยมกันมากในยุคกลาง) ที่เธอได้รับเป็นของขวัญแต่งงานจากสามีคนแรก²⁵

ครอบเวลส์เคยเป็นพ่อค้าขายผ้า แมนเทิลจึงบรรยายให้ครอบเวลส์ไล่ใจสังเกตเสื้อผ้านการแต่งกายของคนที่เขาพบเห็นเสมอ และประเมินราคาเสื้อผ้าของใช้ของผู้อื่นอยู่ในใจ ครอบเวลส์รู้จักผ้าชนิดต่างๆ อย่างดี ทั้ง holland, velvet, grosgrain, sarcenet, taffeta, silk และ brocade²⁶ แมนเทิลใช้ความสามารถพิเศษของครอบเวลส์นี้ สร้าง

²³ *Wolf Hall*, p. 220 - 221.

²⁴ *Ibid.* p. 104 - 105.

²⁵ *Ibid.* p. 39.

²⁶ ข้าพเจ้าต้องเปิดทั้งพจนานุกรมอังกฤษ และ ไทย จึงรู้ความหมายของผ้าประเภทต่างๆ ที่ครอบเวลส์ระบุไว้ในเรื่อง holland คือผ้าลินินเนื้อหยาบ ใช้ทำผ้าม่านหน้าต่างหรือคลุมเครื่องเรือน velvet ผ้ากำมะหยี่ grosgrain พจนานุกรมอังกฤษ-ไทยบอกว่าคือ ผ้าแพรต่วน วิถีที่เคยให้ภาพของแถบริบบิ้นและอธิบายเรื่องการทอที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ sarcenet คือผ้าไหมเนื้อละเอียดนุ่มที่ใช้เป็นผ้าซับใน

ฉากแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างครอมเวลล์กับคาร์ดินัลวูลซีย์ และสะท้อนบุคลิกกับนิสัยของทั้งคู่

แมนเทลบรรยายฉากเมื่อคาร์ดินัลหมดอำนาจ ถูกปลดจากตำแหน่งที่ปรึกษาของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 เจ้าพนักงานมายึดทรัพย์สมบัติถึงบ้าน ครอมเวลล์ในฐานะคนสนิทของคาร์ดินัลจับตาดูเจ้าพนักงานเก็บข้าวของต่างๆ ใส่ลงหีบไปถวาย ขณะที่เห็นเสื้อผ้างดงามประเภทต่างๆ ถูกยัดลงหีบ ครอมเวลล์ก็หวนคิดถึงความหลัง คาร์ดินัลผู้รักการก่อสร้างและการแต่งกายโอ้อ่า เมื่อแต่งตัวเสร็จก่อนจะไปออกงาน ก็จะเป็นอ้าแขนทำ ครอมเวลล์ให้ประเมินราคา “เอาละ มาสเตอร์ครอมเวลล์ ประเมินราคาฉันทีสิ คิดตามหลาเลยนะ” ครอมเวลล์ก็จะตอบว่า “ขอเวลาประเดี้ยวขอรับ” แล้วเดินวนซ้ำๆ ไปรอบตัวคาร์ดินัล พูดว่า “ขออนุญาตนะขอรับ” ใช้นิ้วชี้กับนิ้วโป้งที่เชี่ยวชาญจับผ้าตรงแขนเสื้อขึ้นมาขยี้ แล้วถอยหลังมายืนพิณิจ คำนวนว่าพุงของท่านคาร์ดินัลที่ขยายขึ้นทุกปี มีขนาดกี่ยี่แล้ว แล้วก็ให้คำตอบบราดาเสื้อผ้าที่คำนวณได้ คาร์ดินัลจะปรบมืออย่างพอกพอกใจ “ขอให้คนบ่นก็บ่นต่อไปเถอะนะ เอาละ ไปกันได้แล้ว” วันแล้ววันเล่า ที่ ครอมเวลล์จะประมาณราคาเจ้านายของตนตามคำขอ ในที่สุดก็หวนกลับคืนสู่ปัจจุบัน เขานึกอยากจួយปากกาจากมือเจ้าพนักงาน มาเขียนบนบัญชีรายการสิ่งของต่างๆ ที่โดนยึดเข้าหลวงว่า “โหมสต์ วูลซีย์ มีค่าเกินกว่าจะประเมินได้”²⁷

เสื้อผ้าต่างๆ taffeta ผ้าแพรเนื้อแข็ง เป็นมัน ไม่มีดอก silk ผ้าไหม brocade ผ้าไหมทอง ผ้าตาด

²⁷ Ibid. p. 50.

แมนเทิลชี้แจงว่าเธอศึกษาจนรู้สึกว่าจะเข้าใจมุมมองของ ครอบมเวลล์แล้วจึงได้สร้างตัวตนของเขาขึ้นมา เป็นการ “สร้าง” ขึ้นจาก จินตนาการ แต่พยายามอย่างยิ่งว่าจินตนาการนั้นมีพื้นฐานอยู่บนข้อเท็จจริงด้วย ไม่ใช่ตรงข้ามกับข้อเท็จจริง

ข้าพเจ้าก็ขออย่าด้วยว่า ไม่ใช่หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์ที่จะ จินตนาการสร้าง “ฉาก” ที่ไม่ได้บันทึกไว้ แต่วิธีของแมนเทิล ที่ศึกษา หาความรู้ในอดีต นอกเหนือจากเอกสารลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับบุคคลที่เราศึกษานั้น เป็นวิธีที่ควรใช้อย่างสม่ำเสมอ วิธีของ แมนเทิลตรงกับวิธีค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์สกุล Annales ที่เน้นเรื่อง การเข้าใจ สภาพจิตใจ ความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมที่เราศึกษา

1.3 ขยายขอบเขตการค้นคว้าสู่บุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คนสำคัญ

อันที่จริง ข้อนี้ก็เป็นเรื่องเดียวกับหัวข้อข้างต้น คือ เพื่อเข้าใจ บุคคลที่ศึกษา และสภาพของยุคสมัยนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง แมนเทิลไม่ได้ เก็บเฉพาะข้อมูลเรื่องบุคคลสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบมเวลล์เท่านั้น แต่ยังเก็บเรื่องราวของคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญๆ ในเรื่องด้วย เธอศึกษาเรื่องคนที่ทำงานหรืออยู่กับครอบมเวลล์ ทั้งพ่อตา แม่ยาย พี่เมีย พี่เขย พี่สาว เลขาการ พนักงานบัญชี พ่อครัว เด็กรับใช้ คน เลี้ยงหมา คนเลี้ยงเหยี่ยว แม้แต่ภริยาที่มีความสุขของเธอ เฟรดเลอร์ เลขาการของเขา นอกจากนี้ ยังศึกษาเพื่อนบ้านสมัยเด็ก เพื่อนพ่อค้า มหาดเล็ก นางกำนัล ตัวตลก จิตรกร นักเทศน์ ฯลฯ ที่เขาพบปะด้วย เธอศึกษาแม้แต่ภริยาที่ไร้ความสุขของเฮนรี เพอร์รี (ขุนนางที่เคย หมั่นหมายอย่างไม่เป็นทางการกับแอนโบลีนก่อนจะเป็นคนโปรดของ

เฮนรี) ซึ่งถึงจะไม่ปรากฏในเรื่องแต่แมนเทลก็ต้องศึกษาไคร่ครวญ เพราะเธอมีส่วนเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าประวัติศาสตร์ด้วย

เมื่อถึงเวลาเหมาะสม แมนเทลก็นำบุคคลเหล่านี้เข้ามา เพื่ออธิบายพฤติกรรมของตัวละครเด่นอื่นๆ หรือบรรยายความคิดเห็นของ ผู้คนในช่วงเวลานั้น เช่น คนพายเรือที่รู้จักกับครอบครัวสมย์ที่ครอมเวลล์ อยู่ที่พัดนีย์มาพบกันอีกเมื่อครอมเวลล์เป็นคนใหญ่โต แต่คนพายเรือก็ ยังพูดจาโผงผางหยาบโลน แสดงความเห็นเรื่องแอนโบลินสะท้อนเสียง ชุบชิบของชาวบ้าน²⁸ ส่วนดิก เพอร์เซอร์ (Dick Purser) เด็กชายที่ถูก มอร์จับเพี้ยนกันต่อหน้าคนทั้งบ้านเพราะแสดงให้เห็นออกนอกวิธีว่า ขนบปั้งที่เสกในพิธีถือศีลมหาสนิทนั้นเป็นเพียงขนมปังธรรมดาๆ นี่เอง แมนเทลก็พามาแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักในคืนก่อนวันที่มอร์ขึ้นศาล²⁹ ก่อนหน้านี้ผู้อ่านรู้จักในฐานะเด็กดูแลหมาเฝ้าบ้านของครอมเวลล์ ถึง แมนเทลจะไม่ “ปรับข้อมูล” แต่ก็ต้องยอมรับว่า เธอรู้จักวิธี “ปรับ อารมณ์” ของผู้อ่านจริงๆ

นับเป็นโชคดีของแมนเทล ที่มีผู้ศึกษาทำวิทยานิพนธ์ปริญญา เอกเรื่องคนรับใช้ในครอบครัวของครอมเวลล์ ไว้ด้วย³⁰ ที่มีผู้สนใจศึกษา เรื่องนี้ก็เพราะการบริหารราชการในสมัยทิวดอร์เป็นแบบเดียวกับการ บริหารราชการของไทยก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือเสนาบดีใช้บริวารในบ้านช่วยงานราชการต่างๆ ด้วย บ้านเป็น

²⁸ Ibid, p. 294.

²⁹ Ibid, p. 639 - 640.

³⁰ Mary L. Robertson, *“Thomas Cromwell’s Servants: The Ministerial Household in Early Tudor Government and Society,”* Ph.D. diss., University of California, Los Angeles (1975)

ทั้งที่ทำงาน ที่ฝึกงาน และที่พักพิง วิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีภาคผนวก รวบรวมรายชื่อและชีวประวัติของคนรับใช้ส่วนตัวของครอมเวลล์ตลอด จนบริวารทางการเมืองจำนวน 450 คน ข้อมูลเหล่านี้มีค่ายิ่ง เพราะช่วยให้แมนเทลวาดภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่บ้านของครอมเวลล์ที่ออสติน ไพรเออร์และการบริหารราชการในสมัยทิวเดอร์ได้ชัดเจน³¹

ในการเก็บข้อมูล แมนเดลทำบัตรบันทึกข้อมูล ว่าบุคคลต่างๆ ในประวัติศาสตร์ที่เธอศึกษาเท่าที่จะทำได้ ว่าอยู่ที่ใด เวลาใด ทำอะไร อยู่ จัดเรียงลำดับไว้ เพื่อไม่ให้มีข้อผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ และเพื่อช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น วิธีนี้ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ แต่เป็นเรื่องจำเป็นที่นักประวัติศาสตร์ก็ใช้กัน

ในหนังสือทั้งสองเล่ม แมนเทล ใส่รายชื่อตัวละคร ไว้ด้านหน้า ทำนองเดียวกับบทละครเชกสเปียร์ ที่เธอชอบอ่านเป็นประจำ รายชื่อ ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีหลักฐานอ้างอิงในประวัติศาสตร์ จึงดูประหนึ่งว่าแมนเทลบอกผู้อ่านล่วงหน้า ว่านี่คือ คนจริง ไม่ใช่คนสมมติ ในรายการนี้ มีอยู่ชื่อหนึ่งที่แมนเทลบอกผู้อ่านในการสนทนา พบปะนักประพันธ์ว่าเป็นบุคคลที่เธอแต่งขึ้น คือ คริสตอฟ คนใช้คนหนึ่งของครอมเวลล์

³¹ <http://www.huntington.org/File.PDFs/64997/Frontier-Lori-Ann5.0-the-Huntington> (accessed March 26, 2016)

2. การวิพากษ์หลักฐาน

แมนเทลบอกว่าไม่เคยฝึกหัดเป็นนักประวัติศาสตร์เลย แต่ทราบจากบทสัมภาษณ์ครั้งแรกว่าของเธอ ว่าเธอเรียนรู้หัวใจนักประวัติศาสตร์จากการเป็นคน “ช่างคำนวณ” มาแต่เด็ก เมื่อเรียนเรื่องโทมัส ครอบเวลล์ ในโรงเรียนคาทอลิก ก็สงสัยว่าคนอื่นจะคิดแตกต่างออกไปหรือไม่ เมื่ออ่านงานเขียนต่างๆ เธอก็ประเมินเสมอว่างานเหล่านี้ เชื่อถือได้เพียงไร จะได้เลือกสรรข้อมูลมาใช้อย่างเหมาะสม

แมนเทลเห็นว่าบุคคลร่วมสมัยที่เล่าเรื่องของครอบเวลล์น่าเชื่อถือมากที่สุด คือ ชาปุยส์ (Chapuys)³² บุตรของจักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ทั้งๆ ที่เป็นศัตรูกันทางการเมืองและทางศาสนา แต่ชาปุยส์เป็นเพื่อนบ้านของครอบเวลล์ในลอนดอน มีโอกาสได้พบปะกันเสมอๆ ชาปุยส์เป็นคนช่างสังเกต “เขาบอกเราว่า เมื่อคุยกับครอบเวลล์ ครอบเวลล์จะจ้องหน้าของคู่สนทนาเสมอ เพราะจะใคร่ครวญทุกๆ นาที ว่าคำพูดของเขามีผลอย่างไรต่อผู้ฟัง นอกจากนั้น เขาเองเป็นคนสร้างภาพของครอบเวลล์ว่าเป็นเจ้าภาพที่ช่างคุย ใจดี ใจกว้าง ถ้าใครได้สนทนาด้วยก็จะเพลิดเพลินอย่างยิ่ง”³³

แมนเทลพูดถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครอบเวลล์ในวัยหนุ่มว่า มักจะสับสน และไม่สามารถจัดให้ลงตัวได้ทั้งหมด เธอเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ คนพอโตงโตงมีชื่อเสียงขึ้นมา ก็จะมีเรื่องทำนองตำนานพอกพูนขึ้นมาก

³² Eustace Chapuys บุตรของจักรพรรดิชาร์ลที่ 5 คนอังกฤษมักออกเสียงนามสกุลเขาว่า แชปุยส์ แต่เนื่องจากเขาพูดภาษาฝรั่งเศส ข้าพเจ้าจึงขอเรียกชื่อเขาตามสำเนียงฝรั่งเศส ว่า ชาปุยส์

³³ Ibid. P.S., p. 5 - 6.

ทีเดียว เธอยกตัวอย่างนักเขียนนิยายชาวอิตาลีร่วมสมัยชื่อ แมตติโอ บันเดโล (Matteo Bandello) ซึ่งต่อมาเช็กสเปียร์ได้ใช้นิยายของเขาหลายเรื่องมาแต่งเป็นละคร ก็เขียนหนังสือชีวิตของครอมเวลล์ในอิตาลีว่าเขาไปทำงานกับนายธนาคาร Frescobaldi ที่ฟลอเรนซ์ได้อย่างไร และเมื่อเดินทางกลับมาอังกฤษ Frescobaldi ยังให้ทองคำกับม้าที่แข็งแรงเป็นของขวัญ แต่แมนเทลพอใจที่จะใช้งานของเจมส์ ฟ็อกซ์ (John Foxe) นักเขียนรุ่นหลังหนึ่งรุ่นมากกว่า เพราะฟ็อกซ์รู้จักคนที่รู้จักครอมเวลล์จริงๆ และรู้จัก “เด็กนักร้อง” ในบ้านของครอมเวลล์ด้วย ฟ็อกซ์ระบุว่าครอมเวลล์หนีออกจากบ้านเมื่ออายุ 15 ปี “เพราะทำเรื่องผิดกฎหมาย” เรื่องนี้แมนเทลเห็นว่าเป็นไปได้ เพราะมีหลักฐานว่าครอมเวลล์เคยบอกคาร์ดินัลว่า สมัยหนุ่มๆ เขาเป็นอันธพาล ฟ็อกซ์เล่าว่าครอมเวลล์เข้าไปอยู่ในครอบครัวของนายธนาคาร Frescobaldi ที่ฟลอเรนซ์จริง แต่ไม่รู้ว่าเข้าไปได้อย่างไร และเล่าว่าลูกจอกหินของครอมเวลล์เป็นพ่อครัวที่วังแลมเบตด้วย แมนเทลใช้ข้อมูลนี้ในนิยาย แต่มีบางเรื่องที่ฟ็อกซ์เล่า แต่แมนเทลไม่แน่ใจ จึงไม่ใช่ข้อมูลนั้นทั้งหมด เช่น ฟ็อกซ์เล่าว่าครอมเวลล์เมื่อหนุ่มเคยทำเกลี้ยกล่อมพระสันตะปาปา แมนเทลคิดว่าเรื่องนี้ออกจะ “เกินกว่าที่ผู้อ่านจะจินตนาการได้” เธอจึงไม่ใช่เรื่องนี้ในหนังสือ แต่ผู้อ่านจะเห็นว่ามียลลียอยู่ในรายการอาหารบอยทีเดียว นี่เป็นวิธีที่เธอแสดงว่าเห็นด้วยกับ “เรื่องกึ่งตำนาน” ของฟ็อกซ์³⁴

³⁴ แมนเทลตอบคำถามของ Mooncup Goddess ดู <http://www.mumsnet.com>

3. การตีความข้อมูล

การตีความข้อมูลเป็นอีกเรื่องที่ทำให้งานของแมนเทลโดดเด่นมาก ในขณะเดียวกันก็ทำให้ถูกกล่าวหาบ่อยๆ ว่า “ปรับข้อมูล” ผู้อ่านคนหนึ่งถามแมนเทลตรงๆ ว่า “คุณต้องปรับข้อมูลประวัติศาสตร์มากแค่ไหน จึงเสนอภาพक्रमเวลล์ที่น่าเห็นใจได้แบบนี้”³⁵ ผู้อ่านอีกคนที่บอกว่าชอบक्रमเวลล์มากเมื่ออ่านเรื่องของเธอก็ยังบอกว่า “อดคิดไม่ได้ว่าคุณต้องขีดฆ่าความจริงทางประวัติศาสตร์ออกไปบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเล่มสองเมื่อแอน โบลิน ถูกประหาร”³⁶

แมนเทลยืนยันว่าเธอไม่ได้ปรับข้อมูลเลย เธอพยายามเกลี้ยกล่อมผู้อ่านให้ “เปิดใจ” สงสัยสิ่งที่เคยคิดว่ารู้ ให้ยอมมองक्रमเวลล์ในแง่มุมใหม่ที่ต่างจากเดิมบ้าง แมนเทลยอมรับเสมอว่าक्रमเวลล์เป็นคนโหดเหี้ยม กล้าลงมือทำรุนแรง ไม่เช่นนั้นคนที่เกิดมาต่ำต้อยเช่นเขาคงก้าวขึ้นมาถึงระดับสูงเช่นนี้ไม่ได้ แต่ลัฟงความเหี้ยมโหดไม่ทำให้ไต่เต้าสู่ตำแหน่งที่ปรึกษาที่ไว้วางพระทัยของพระเจ้าแผ่นดินได้ เขาจัดการได้ดีเยี่ยม ฉลาด ขยัน ทำงานหนัก มีไหวพริบ ความจำดีเป็นเลิศ พูดได้หลายภาษา รู้จักวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะอิตาลี ซึ่งเป็นชาติที่เจริญก้าวหน้าในยุคนั้น ข้อสำคัญ เขาพิสูจน์ให้เฮนรีเชื่อว่าเขาซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อ “นาย”

แมนเทลตอบผู้อ่านที่สงสัยว่าเธอบิดเบือนข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือไม่ ดังนี้

³⁵ Ibid. คำถามของ Panic Mode

³⁶ Ibid. คำถามของ Hackmum

ไม่มีผู้เก็บความจริงแท้อันอมตะหรือกณะ ‘บันทึกประวัติศาสตร์’ ถูกเขียนขึ้นใหม่เป็นประจำ มีข้อเท็จจริงที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อยู่บ้างเล็กน้อย แล้วที่เหลือก็คือทะเลแห่งการตีความ ฉันเองแล่นเรืออยู่ในทะเลนี้ ฉันไม่จำเป็นต้อง “ปรับข้อมูล” เลย ไม่จำเป็น ฉันจะได้ประโยชน์อะไรละ คุณอาจไม่เห็นด้วยกับการตีความของฉัน แต่ฉันตีความ อย่างซื่อตรงบนพื้นฐานของสิ่งที่เรียนรู้มา ไม่ใช่จากอคติ³⁷

ผู้อ่านได้เห็นตัวอย่างการตีความข้อมูลหลักฐานของแมนเทลก่อนแล้ว ในกรณีของเซอร์โทมัส มอร์กับลูกสะใภ้เรื่องสร์อยไข่มุก ข้าพเจ้าขอเสนอการตีความอีกเรื่องหนึ่งที่แมนเทลยกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง

จอร์จ คาเวนดิช³⁸ พ่อบ้านของคาร์ดินัลวูลซีย์เขียนชีวประวัติของคาร์ดินัลในภายหลัง เล่าว่าเมื่อคาร์ดินัลถูกถอดจากตำแหน่งราชการได้ไม่นาน เช้าวันสมโภชนักบุญทั้งหลาย (All-Hallows Day) เขาเดินเข้าไปในห้องโถงใหญ่ของวังเอสเซอร์ พบมาสเตอร์ครอมเวลล์ยืนพิงหน้าต่างบานใหญ่ ถือนั่งส้อมสวดมนต์ กำลังสวดมนต์เช้า แต่น้ำตาไหล เมื่อถามว่าทำไมจึงร้องไห้ ครอมเวลล์ตอบว่า “ฉันกำลังจะสูญเสียทุกๆ อย่างที่สู้สุดสัห์ทำมาตลอดชีวิต”³⁹

³⁷ Ibid.

³⁸ จอร์จ คาเวนดิช (George Cavendish) มีตำแหน่งเป็น gentleman usher ของคาร์ดินัลวูลซีย์ ตำแหน่งนี้เทียบเท่า พ่อบ้าน หรือ หัวหน้าคนใช้ (butler) ในปัจจุบัน

³⁹ *Wolf Hall*, P.S., p.13.

แมนเทลคิดว่าดูเข้าเค้า เพราะว่าเมื่อคาร์ดินัลหมดอำนาจ ครอมเวลล์ในฐานะคนสนิทมือขวาของ คาร์ดินัลก็คงพลอยตกอับไปด้วย ข้าร้ายอาจจะเสียมากกว่าทรัพย์สินเงินทองก็ได้ เท่าที่เธออ่านหนังสือประวัติศาสตร์เล่มอื่นๆ ก็ไม่เห็นนักประวัติศาสตร์คนใดตั้งคำถามต่อไป แต่ในฐานะนักเขียนนิยาย แมนเทลถามตนเองว่า คนเราร้องไห้เพราะเหตุผลเพียงประการเดียวกระนั้นหรือ แล้วสังเกตว่าวันนั้นเป็นวันสมโภชนักบุญทั้งหลาย ตรงกับวันที่ 1 พฤศจิกายน เชื่อกันว่าช่วงเวลานี้วิญญาณจะเดินทางระหว่างโลกหน้าและโลกมนุษย์ได้ แมนเทลคิดว่าครอมเวลล์ ผู้ที่เพ่งสูญเสียภริยาและลูกสาวสองคนติดๆ กันในช่วงไม่กี่ปีก่อนจะรู้สึกอย่างไรในเทศกาลนี้ ฤดูหนาวย่อมทำให้เขาหดหู่สิ้นหวังเป็นที่สุด

เข้าวันสมโภชนักบุญทั้งหลาย ในเรื่อง *Wolf Hall* แมนเทลให้ครอมเวลล์เศร้าโศกคิดถึงเมียและลูก ทั้งๆ ที่ไม่เชื่อว่าคนตายจะกลับมาเยือนโลกมนุษย์ได้ในคืนก่อนวันสมโภชนักบุญฯ แต่เขาก็อดรู้สึกไม่ได้ว่ามีปลายนิ้วของลูกเมียมาแตะตัว ปลายปีกมาแตะบ่า เมื่อยืนพิงหน้าต่างบานใหญ่ในห้องโถง ถือหนังสือสดมภ์ของภริยา หนังสือนี้เกรซ ลูกสาวคนเล็กชอบเปิดดูมาก เขารู้สึกราวกับว่านิ้วน้อยๆ ของเธออยู่ในอุ้งมือของเขา เมื่อพลิกหน้าหนังสือ ก็เหมือนว่าเกรซตัวน้อยๆ ที่นั่งเฝ้าพลิกหน้าหนังสือตามไปด้วย . . . เขาเงยหน้าขึ้น น้ำตากระทบตา . . . มีคนเดินมาหา . . . จอร์จ คาเวนดิช . . . จอร์จถามว่า ทำไมร้องไห้ จอร์จไม่เห็นนิ้วของลูกสาวที่แตะหน้าหนังสือ ไม่เห็นมือของภริยาที่ถือหนังสือไว้ จอร์จเห็นก็แต่รูปภาพในหนังสือ กลับหัว . . . ครอมเวลล์จึงตอบว่า “ฉันร้องไห้สงสารตัวเอง ฉันกำลังจะสูญเสียทุกอย่าง อย่างที่ผู้

อุตส่าห์ทำมาตลอดชีวิต”⁴⁰

นี่เป็นเพียงการสรุปความ ถ้าผู้อ่านได้อ่านที่แมนเทลพรรณนา ฉากนี้ ผู้อ่านคงจะรู้สึกเศร้าสลดไปกับครอมเวลล์ด้วย แต่ไม่มีใครบอกได้ว่าการตีความของแมนเทลในเรื่องนี้ถูกต้องหรือผิดพลาด เช่นเดียวกับเรื่องสร้อยไข่มุกหรือสร้อยถั่วขาวของมอร์ เพราะนี่คือการตีความ แต่ถามว่าแมนเทลตีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ตอบได้ว่าขึ้นอยู่กับข้อมูลเกี่ยวกับครอมเวลล์และครอบครัวที่แมนเทลรวบรวมมา แมนเทลบอกว่าไม่รู้หรือว่า ครอมเวลล์รักลูกสาวสองคนมากแค่ไหน เพราะลูกทั้งสองคนตายตั้งแต่เด็ก แต่เธอรู้ว่าครอมเวลล์เลียดูเอาใจใส่เกรเกอร์ ลูกชายที่เหลือคนเดียวอย่างดีเพียงใด เธอพบว่าครอมเวลล์ใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อตาแม่ยายและญาติพี่น้องทั้งฝ่ายเมียและฝ่ายตนเอง ยังคงใกล้ชิดอยู่แม้เมื่อภริยาและลูกสาวตายไปแล้ว เขาเลียดูหลานๆ ของทั้งสองฝ่ายในบ้านที่ออกสติน ไพรเออร์ ริชาร์ด ลูกของพี่สาวและเรฟ แชตเลอร์ เด็กนักเรียนฝึกหัดที่เขาเลี้ยงมาตั้งแต่อายุ 7 ขวบ รักใคร่สนิทสนมกับเขาเป็นอย่างดี และกลมเกลียวกับเกรเกอร์ ลูกชายคนเดียวที่ยังอยู่

ในกรณีนี้ สิ่งที่แมนเทลทำ และน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีของนักประวัติศาสตร์ คือ การมองหลักฐานจากมุมมองอื่นๆ ด้วย แมนเทลอ่านข้อมูลอย่างละเอียด สังเกตว่าเช้าวันนั้น คือ วันสมโภชนักบุญทั้งหลายคืนก่อนนั้นคือ วันฮาโลวีน ซึ่งเป็นวันที่วิญญาณเร่ร่อนจากแดนชำระ วันนี้ครอบครัวญาติพี่น้องมักจะระลึกถึงสมาชิกครอบครัวผู้จากไป อย่างไรก็ตาม ถึงนักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาครอมเวลล์จะตีความเช่น

⁴⁰ Ibid., p.154 - 156.

เดียวกับแมนเทล วิธีการเขียนบรรยายจากนั้นก็แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับงานของนักเขียนนิยาย คำว่า “เป็นไปได้ว่า หรือ อาจจะ” เป็นคำที่ขาดเสียมิได้ของนักประวัติศาสตร์เมื่อตีความข้อมูล

3. ข้อควรเลี่ยง

การศึกษารวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดกว้างขวาง การวิเคราะห์ข้อมูล และการกล้าตีความแตกต่างไปโดยมีพื้นฐานจากข้อมูลประวัติศาสตร์ เป็นวิธีที่นักประวัติศาสตร์ควรนำมาใช้ แต่ต้องหลีกเลี่ยงวิธีการบางประการที่แมนเทลใช้ในฐานะนักประพันธ์ ในที่นี้ ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึงการใช้สำนวนโวหารที่สะเทือนอารมณ์หรือเร้าใจให้ตื่นเต้น ไม่ใช่การผูกเรื่องจัดลำดับนำเสนอที่ชวนให้ติดตาม แต่ข้าพเจ้าหมายถึงการเขียนโดยใช้มุมมองที่ผ่านบุคคลคนเดียว และการเคลื่อนย้ายข้อมูล

1. การเขียนเรื่องโดยมองจากแง่มุมของคนคนเดียว

แมนเทลกล่าวเสมอว่า เรื่อง *Wolf Hall* และ *Bring Up the Bodies* เป็นเรื่องของโทมัส Cromwell ที่มองจากแง่มุมของ Cromwell เอง แต่แทนที่จะให้ Cromwell เป็นผู้เล่าเรื่อง ใช้ สรรพนาม ฉัน (I) ประหนึ่งเป็นนิยายอัตชีวประวัติ แมนเทลกลับทำตัวเหมือนเป็นกล้องถ่ายภาพยนตร์ คอยตามจับภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว Cromwell แมนเทลใช้สรรพนาม เขา (he) แทนชื่อ Cromwell เป็นประจำ จนทำให้ผู้อ่านสับสนงงงวยไม่น้อย เพราะต้องตั้งสติแยกแยะว่า He/his/him ตอนนี้อยู่ที่ใครกันแน่ การใช้บุรุษสรรพนามที่สามเล่าเรื่อง เป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล่าจากการ

สังเกตของบุคคลที่สาม เป็นการสร้าง “ความเป็นจริง” ขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

มีผู้อ่านถามแมนเทลว่า เธอหลงรักক্রอมเวลล์ ตัวละครที่เธอเขียนถึงหรือไม่ แมนเทลตอบว่าเธอไม่หลงรักตัวละครที่เธอเขียนหรอก แต่เป็นตัวละครพวกนั้นเองเลย⁴¹ แมนเทลอธิบายว่าเป็นวิธีการของนักเขียนนิยาย ไม่ใช่แต่เพียง “คิดหรือเข้าใจ” ว่าตัวละครในเรื่องนั้น “คิดหรือรู้สึก” อย่างไร แต่นักเขียนจะต้องหล่อหลอมตนเองให้กลายเป็นตัวละครที่ตนสร้างขึ้น มา เพื่อให้เกิดความสมจริงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เธอเล่าว่าปกติแล้วเธอไม่ใช่คนแข็งแรง สุขภาพไม่ดี แต่ช่วงที่เขียน *Wolf Hall* นั้นเธอรู้สึกกระปรี้กระเปร่า มีกำลังวังชา ทำงานได้อย่างสนุกสนาน ประหนึ่งว่าเป็นตัวครอมเวลล์เองที่เป็นคนทำงาน ทำงานหนักติดต่อกันได้วันละสิบชั่วโมง⁴²

สำหรับนักประวัติศาสตร์ การเข้าใจ เห็นอกเห็นใจบุคคลในประวัติศาสตร์ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ปัจจุบันนี้ นักประวัติศาสตร์ไม่ได้เขียนหนังสือเพียงเพื่ออธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นในอดีต งานประวัติศาสตร์ที่ดีต้องตอบด้วยว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมถึงเกิดขึ้น และคนในอดีตรู้สึกอย่างไร แต่ในการสร้าง “ความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์” นี้ ถึงแม้จะเขียนหนังสือชีวประวัติก็ตาม นักประวัติศาสตร์ยังจำเป็นต้องมองอดีตจากแง่มุมของตัวละครต่างๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ใช่มองผ่านสายตาของบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว

⁴¹ แมนเทลตอบคำถามของ culture mulcher ดู <http://www.mumsnet.com>

⁴² Ibid.

ยกตัวอย่าง เรื่อง สร้อยไข่มุก นักประวัติศาสตร์ที่วิเคราะห์ข้อมูลนี้ คงจะพิจารณาภาพวาดครอบครัวของโทมัส มอร์ เมื่อ ค.ศ. 1527 ประกอบด้วย ในภาพ ภริยาและลูกสาวของมอร์สวมเครื่องประดับมีค่า สร้อยทองหลายเส้น และห้อยจี้ประดับอัญมณี แอน ลูกสะใภ้ยืนอยู่ข้างพ่อสามี เราเห็นได้ไม่ชัดว่าเธอสวมเครื่องประดับอะไรบ้าง นอกจากสร้อยทอง จะห้อยจี้อัญมณีเช่นเดียวกับสมาชิกหญิงในครอบครัวหรือไม่ ไม่อาจบอกได้ที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือว่าไม่มีสตรีคนใดในภาพที่สวมสร้อยไข่มุก นักประวัติศาสตร์อาจถามว่า สร้อยไข่มุกในสมัยดังกล่าวมีราคาเท่าไร แพงมากกระนั้นหรือ มอร์จึงถือว่าเป็นของฟุ่มเฟือย เป็นไปได้หรือไม่ว่าเขามีฐานะไม่ดีพอที่จะซื้อมาให้สมาชิกในครอบครัวประดับได้⁴³ และถ้าเปลี่ยนมุมมองให้กว้างออกไปจากบ้านของมอร์ ดูภาพของคนสำคัญในเวลาดังกล่าว เปรียบเทียบภาพของแคทเธอรีนแห่งอารากอนกับภาพของแอน โบลีน จะพบว่าแคทเธอรีน ราชนินีที่มอร์รับรอง ไม่ได้สวมสร้อยไข่มุกเป็นสายๆ ใช้แต่สร้อยทองกับ อัญมณี หรือมีมุกประดับจี้ ในขณะที่แอน โบลีนทั้งสวมสร้อยไข่มุกและประดับมุกบนหมวกและเสื้อผ้าอย่างสวยงาม ดังนั้นอาจจะตั้งคำถามใหม่ได้ว่า มอร์มีเหตุผลอื่นด้วยหรือไม่ที่ต่อต้านการสร้อยไข่มุก นอกเหนือจากความฟุ่มเฟือยและข้อจำกัดทางการเงิน การใช้เครื่องแต่งกายเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองไม่ใช่เรื่องของคนยุคใหม่เท่านั้น เมื่อดูภาพของ

⁴³ วิลเลียม โรเปออร์ ลูกเขยของมอร์ เขียนเล่าประวัติมอร์ว่า เมื่อออกจากตำแหน่ง Lord Chancellor มอร์มีฐานะไม่สู้ดี มีรายได้ประมาณปีละ 100 ปอนด์ สมบัติอื่นๆ ก็มีมูลค่าไม่เกินหนึ่งร้อยปอนด์ นอกจากนั้น ก็มีที่ดินที่ซื้อไว้ก่อนเป็น Lord Chancellor ได้รายได้จากที่ดินก็ไม่มาก William Roper, *The Life of Sir Thomas More, c. 1556*, eds. Gerard B. Wegemer and Stephen W. Smith (Dallas: Center for Thomas More Studies, 2003), p. 31. จาก <http://www.thomasmoriestudies.org/Roper> (accessed April 24, 2016).

เจน ซีมอร์เมื่อเป็นราชินี เราก็เห็นว่าเธอใช้ผ้าคลุมผมแบบ English hood แทนที่จะใช้ French hood แบบแอนโบลีน

ในกรณีเด็กคนใช้ที่ถูกมอร์สั่งให้เขียน แมนเทลมองพฤติกรรมของมอร์ผ่านสายตาของครอมเวลล์และเด็กชายที่ถูกลงโทษ ภาพที่เธอเสนอต่อผู้อ่านเป็นภาพโหดเหี้ยมน่าสะเทือนใจ จับเด็กในบ้านถอดกางเกงเขียนต่อหน้าคนทั้งบ้าน พวกเด็กสาวๆ ในบ้านยืนดูหัวเราะกัน คึกคักแทนที่จะขอร้องให้หยุดเขียน ถ้านักประวัติศาสตร์ศึกษาเหตุการณ์นี้ก็คงจะยกบันทึกของมอร์มาเสนอต่อผู้อ่านด้วย เพื่อให้รับรู้ข้อมูลของอีกฝ่าย มอร์เล่าว่า คนรู้จักของเขาคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้สนับสนุนิกายใหม่ แอปสัสมอนติก เพอร์เซอร์ เด็กคนใช้ในบ้านของมอร์ ให้เลื่อมใสในิกายใหม่นี้ ดิก เพอร์เซอร์สอนความเชื่อของตนแก่เด็กคนอื่นๆ ในบ้าน เมื่อมอร์ทราบเรื่อง จึงสั่งลงโทษให้หลบจำและเป็นตัวอย่างแก่คนในบ้าน⁴⁴ ในตอนนี้นักประวัติศาสตร์คงจะค้นคว้าต่อไปว่าการลงโทษถอดกางเกงเขียนต่อหน้าคนในบ้านเป็นธรรมเนียมทั่วไปของสมัยนั้นหรือไม่ มัวยุคัยกษัตริย์มารกว่าเพื่อนร่วมสมัยหรือเปล่า

นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสให้นักประวัติศาสตร์ผู้นั้นขยายการวิพากษ์ต่อไปได้ถึงการใช้สองมาตรฐานของมอร์ในเรื่องการให้เสรีภาพทางศาสนา เมื่อวิลเลียม โรปเพอร์ ลูกเขยของมอร์ เปลี่ยนไปนับถือิกายลูเธอรัน พุดแสดงความเชื่อของเขาอย่างเปิดเผย มอร์กก็ได้เถียงกับโรปเพอร์หลายครั้ง จนในที่สุดมอร์บอกกับมาร์กาเร็ต ลูกสาว ภริยาของโรปเพอร์ว่าจะปล่อยเขาไปตามเรื่อง แต่จะสวดอ้อนวอนพระเจ้าให้

⁴⁴ A child servant is whipped. ดู [http://www.thomasmorestudies.org/docs/Thomas More Readers: Memorabilia: Personal Remembrance Part Three](http://www.thomasmorestudies.org/docs/Thomas%20More%20Readers%20Memorabilia%20Personal%20Remembrance%20Part%20Three) (accessed April 26, 2016)

เปลี่ยนใจเขาแทน โรปเพอร์บันทึกว่าเพราะเหตุนี้ต่อมาเขาถึงได้กลับใจกลับมานับถือคาทอลิกดังเดิม⁴⁵ มอร์ไม่ได้ให้อีกาสันนี้แกเด็ก เพอร์เซอร์เลย

จากตัวอย่างทั้งสองนี้ จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์หิวปากษ์หลักฐานจากหลายแง่มุม ทำให้เราเห็นภาพประวัติศาสตร์ที่ทั้งลึกและซับซ้อนกว่าเดิม

2. การเคลื่อนย้ายข้อมูล

ในฐานะนักประพันธ์ แมนเทลสามารถใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์สร้างภาพที่มีสีสัน สะท้อนอารมณ์ได้ ข้าพเจ้าอิจฉานักที่เธอสามารถแต่งบทสนทนาระหว่างตัวละครต่างๆ ได้ แม้กระทั่งให้แมรี โบลินทาบ ทามขอแต่งงานกับครอมเวลล์เพื่อหนีให้พ้นจากครอบครัวที่เอาแต่ประโยชน์จากเธอ แมนเทลไม่ได้บอกว่าเธอตีความเรื่องนี้จากข้อเท็จจริงใดทางประวัติศาสตร์ แต่บอกเป็นนัยๆ ไว้ในหนังสือว่าเธอตีความจากหลักฐานจดหมายของแมรี ที่แสดงว่าแมรีรู้สึกว้าวนใจใกล้ชิดกับครอมเวลล์ดีพอที่จะเขียนจดหมายถึงครอมเวลล์หลังจากที่เธอแต่งงานครั้งที่สองกับชายที่ครอบครัวไม่เห็นด้วย ขอให้เขาช่วยพูดกับครอบครัวของเธอให้ช่วยเหลือเรื่องการเงินด้วย ในนิยายทั้งสองเรื่องของแมนเทล ผู้อ่านจะเห็นร่องรอยการอ้างอิงหลักฐานทำนองนี้ปรากฏอยู่ในเรื่องเป็นระยะๆ

มีการใช้หลักฐานข้อมูลเรื่องหนึ่งที่แมนเทลเห็นความสำคัญมาก

⁴⁵ William Roper (biographer) in <http://www.en.m.wikipedia.org> (accessed April 24, 2016)

และเล่าให้ผู้อ่านรับทราบเมื่อพบปะกับผู้อ่าน เธอเล่าว่าในการค้นคว้าได้อ่านจดหมายของชายคนหนึ่งที่เคยเขียนมาถึงক্রอมเวลล์ ใน ค.ศ. 1535 เล่าว่าเขาปั้นตุ๊กตาหิมะเป็นรูปพระสันตะปาปา เพื่อแสดงความเห็นชอบที่พระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นประมุขของศาสนาจักรแทนพระสันตะปาปา แต่พระในเขตนั้นและผู้ช่วยบุกเข้ามาในบริเวณบ้านของเขา ทำลายตุ๊กตาหิมะและจับเขาไปขัง มีข้อหาว่าเป็นคนนอกกริต ขอให้ক্রอมเวลล์ช่วยเขาด้วย⁴⁶ แมนเทลเห็นว่าเรื่องนี้สะท้อนภาพการแสดงความคิดเรื่องการแตกแยกทางศาสนาได้อย่างดีมีสีสัน เธอจึงใช้อภินิหารนักประพันธ์ยกฉากปั้นตุ๊กตาหิมะรูปพระสันตะปาปามาไว้ที่ลานในบ้านของক্রอมเวลล์ที่ออสติน ไพร์เออร์เสียชีวิต เรียกว่ากระสุนนัดเดียวยิงนกได้สองตัว นอกจากจะสะท้อนความแตกแยกทางความเชื่อศาสนาแล้ว เธอใช้เรื่องนี้แสดงภาพสมาชิกใน ครอบครัวของক্রอมเวลล์ที่ส่วนใหญ่ยังเป็นหนุ่มสาวหรือเด็ก มีชีวิตชีวาขี้เล่น สนุกสนาน ท่ามกลางบรรยากาศเย็นยะเยือกในฤดูหนาว⁴⁷

นักประวัติศาสตร์ที่พบข้อมูลเรื่องตุ๊กตาหิมะนี้ ก็คงชอบใจ และอาจใช้แสดงบรรยากาศการสนับสนุนนิกายใหม่ด้วย แต่จะต้องระบุชื่อและสถานที่ ตามความเป็นจริง หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์คือยึดมั่นการเสนอข้อมูลตามที่เป็นจริง ถ้าหากนักประวัติศาสตร์ เบี่ยงเบนย่อหย่อน จากความเที่ยงตรงนี้ งานประวัติศาสตร์ก็จะขาดความน่าเชื่อถือทันที

⁴⁶ Interview with Hilary Mantel, 6 May 2012 in <http://www.thecreationofannebolyne.wordpress.com> (accessed April 20, 2016) ในการสนทนากับผู้อ่านอีกแห่ง แมนเทลกล่าวว่า เป็นจดหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน ดู คำถามของ Oaty Beater ใน <http://www.mumsnet.com>

⁴⁷ *Bring Up the Bodies*, p.157 - 8.

การที่ข้าพเจ้ายกนิยายของแมนเทลมาแจกแจงให้เห็นประโยชน์ของการค้นคว้าของนักเขียนนิยาย ที่นักประวัติศาสตร์อาจจะหยิบยกมาใช้ได้นี้ เป็นการทำตามธรรมเนียมนักประวัติศาสตร์ในอดีต ที่เลือกสรรวิธีการของนักแต่งนิยายมาใช้ เพื่อสร้างงานประวัติศาสตร์ของตนให้ดีขึ้นด้วย นักประวัติศาสตร์อังกฤษผู้มีชื่อเสียง โทมัส บี. มาคอลลีย์ (Thomas B. Macaulay) ประทับใจการใช้ข้อมูลของเซอร์วอลเตอร์ สก็อตต์ ในการเขียนนิยายอิงประวัติศาสตร์ สก็อตต์ใช้ทั้งตำนาน เพลงพื้นบ้าน อาวุธ เครื่องเรือน ฯลฯ หลักฐานที่นักประวัติศาสตร์ในยุคนี้ไม่สนใจ ทำให้นิยายของเขาสะท้อนภาพในอดีตได้ชัดเจนขึ้นมา คอลลีย์ก็ไม่รังเกียจที่จะนำหลักฐานเหล่านี้มาใช้ในงานเขียนของเขาบ้าง⁴⁸

นักประวัติศาสตร์กับนักเขียนนิยาย เป็นมิตรต่อกันได้ แมนเทลอุทิศหนังสือทั้งสองเล่มให้แมรี โรเบิร์ตสัน นักประวัติศาสตร์ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องคนรับใช้ของครอมเวลล์ เธอซาบซึ้งน้ำใจโมติวิจิตที่โรเบิร์ตสันมอบให้ เธอบอกว่า เมื่อได้รู้จักกับโรเบิร์ตสันที่ใจตรงกัน เห็นครอมเวลล์เป็นคนคบได้ เธอก็รู้สึกโดดเดี่ยวน้อยลง โรเบิร์ตสันใจกว้างยอมรับงานที่เธอทำแม้ว่าจะเป็นเรื่องแต่งก็ตาม ระบุว่าแมนเทลค้นคว้าอย่างจริงจัง และเป็นທີ່ปรึกษาให้เมื่อแมนเทลสงสัยหรือมีความคิดบางประการ⁴⁹

⁴⁸ Simon Schama, 'What historians think of historical novels,' <http://www.ft.com>

⁴⁹ แมนเทลตอบคำถามของ Sevillemarmalade ใน <http://www.mumsnet.com>

นับตั้งแต่ *Wolf Hall* เป็นที่นิยมแพร่หลาย หนังสือชีวประวัติของ โทมัส ครอมเวลล์ ก็มีผู้จัดพิมพ์หรือตีพิมพ์ใหม่ถึง 5 เล่มด้วยกัน⁵⁰ ความสนใจของผู้อ่านนิยายประวัติศาสตร์ ที่อยากรู้ “ความจริง” เกี่ยวกับบุคคลผู้นี้ นำไปสู่การอภิปรายในสื่อมวลชนและสื่อสังคมต่างๆ เรื่องการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การตีความ การเขียนงานประวัติศาสตร์ ตลอดจนถึงปรัชญาประวัติศาสตร์ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ไม่ใช่แต่โทมัส ครอมเวลล์ ที่ต้องขอป้อใจฮิลารี แมนเทล พวกเรานักประวัติศาสตร์ก็ควรขอป้อใจเธอเช่นกัน ที่ทำให้ประวัติศาสตร์กลายเป็นหัวข้อ “ทันสมัย” ขึ้นมา

⁵⁰ Suzannah Lipscomb, 'What you won't learn about Thomas Cromwell by reading Hilary Mantel,' New Republic, 31 October 2014 in <http://www.newrepublic.com/article/real-history> (accessed April 10, 2016)

บรรณานุกรม

หนังสือ

อีลลารี เมนเทล. นพพด เวชสวัสดิ์ แปล. *ทอมัส ครอบมเวลล์: อำมาตย์ผู้พลิกแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: เอิร์นเนสส์, 2557.

Borman, Tracy. *Thomas Cromwell: The untold story of Henry VIII's most faithful servant*. London: Hodder & Stoughton, 2014.

Mantel, Hilary. *Wolf Hall*. London: Fourth Estate, 2010.

_____. *Bring Up the Bodies*. London: Fourth Estate, 2013.

Robertson, Mary L.. "Thomas Cromwell's Servants: The Ministerial Household in Early Tudor Government and Society." Ph.D. diss.. University of California. Los Angeles, 1975.

Warnicke, Retha M.. *Wicked Women of Tudor England: Queens, Aristocrats, Commoners*. London: Palgrave Macmillan, 2012.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

Horowitz, Mark. *review of The many faces of Thomas Cromwell*. (review no. 1168), <http://www.history.ac.uk/reviews/review1168>. (accessed April 4, 2016).

Johnson, Sarah 'Defining the Genres: What are the rules for historical fictions?,' <http://www.historicalnovelsociety.org/guides/historical> (accessed April 15, 2016).

Lipscomb, Suzannah. 'What you won't learn about Thomas Cromwell by reading Hilary Mantel,' *New Republic*. 31 October 2014. <http://www.newrepublic.com/article/real-history>. (accessed April 10, 2016).

Mantel, Hilary. <http://www.historytoday.com/hilary-mantel/on-Thomas-More>. (accessed March 22, 2016).

_____. <http://www.historyextra.com/features/wolf-hall>: Author Hilary Mantel Talks Tudor Historical Accuracy. (accessed April 24, 2016).

Schama, Simon. 'What historians think of historical novels,' Financial Time, 3 February 2015. <http://www.ft.com/coms>. (accessed April 25, 2016).

Schama, Simon. *A History of Britain: At the Edge of the World? 3000 B.C. – 1603 A.D.*. London: The Bodley Head, 2009.

Stanford, Peter. 'Sir Thomas More: saint or sinner,' Telegraph, 25 August 2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/BBC/Sir-Thomas-More>. (accessed April 20, 2016).

"A child servant is whipped". <http://www.thomasmorestudies.org/docs/Thomas-More-Readers-Memorabilia-Personal-Remembrance-Part-Three>. (accessed April 26, 2016).

"A with author Hilary Mantel-Mumsnet." <http://www.mumsnet.com/books/webchats/Q&A>.(accessed March 30, 2016)

"William Roper." <http://www.en.m.wikipedia.org>. (accessed April 24, 2016).

http://www.huntington.org/File.PDFs_64997/Frontier-Lori-Ann5.0-the-Huntington. (accessed March 26, 2016).